

29. november

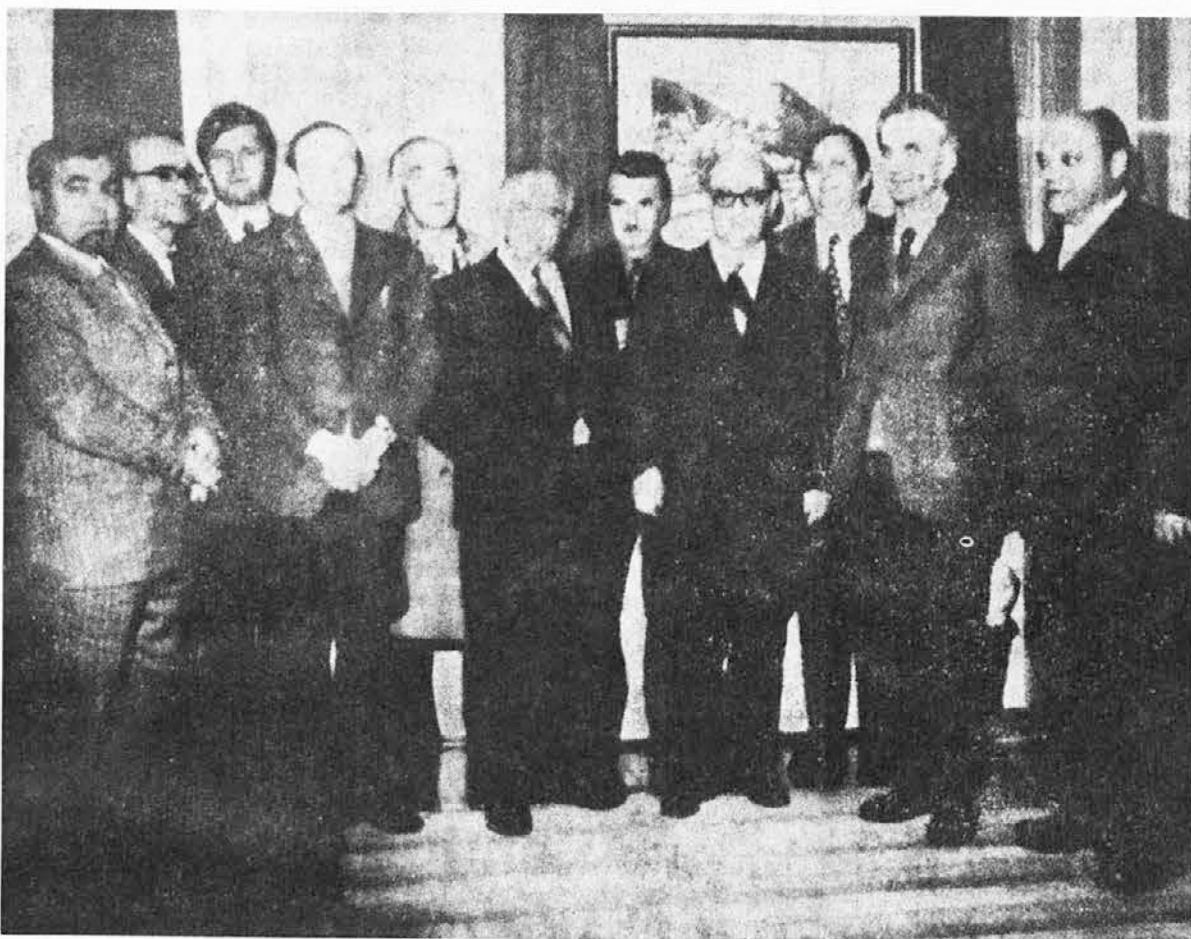
Ko to pot znova posvečamo uvodnik jugoslovanskega državnemu prazniku, ne bi govorili o nastanku nove, socialistične Jugoslavije, ki se je rodila prav 29. novembra 1943 v temačnih, hudih časih druge svetovne vojne v Jajcu, temveč bi radi predvsem ob tej priložnosti opozorili na nekaj momentov, ki kažejo, da je Jugoslavija prav v teh dneh odločno zavzela se za pravice in obstoj svojih nacionalnih manjšin v tujini. V mislih imamo predvsem sprejem predstavnikov koroških Slovencev pri predsedniku jugoslovanske zvezne vlade Džemalu Bijediću. Ob tej priložnosti je predsednik jugoslovanske vlade odločno izjavil, da stoji Jugoslavija kot celota na strani koroških Slovencev, saj so zadnji dogodki na avstrijskem Koroškem jasno pokazali, da tam spet dviga glavo nacizem in fašizem, ki odkrito grozi z fizičnim uničenjem slovenske manjšine in to v tako imenovani demokratični republiki Avstriji, ki še do danes, sedemnajst let po podpisu, ni niti malo začela izpolnjevati 7. člena svoje državne pogodbe, ki zagotavlja manjšinam vse pravice, ki so v pogodbi natančno določene in zapisane.

Jasnemu stališču jugoslovanske vlade do vprašanja koroških Slovencev se je ob tej priložnosti pridružil tudi srbska vlada, saj so prav tako predstavniki koroških Slovencev sprejeli bratovsko in z vsem razumevanjem ter jim prav tako sporočili pripravljenost v solidarnost srbskega ljudstva, da podpre prizadevanja naših rojakov v Avstriji, da bi zaživeli kot manjšina zares svobodno, demokratično in varno življenje.

Kot torej vidimo, s koroškimi rojaki niso solidarni to pot samo rojaki iz matične dežele Slovenije, temveč vsa jugoslovanska javnost, pa tudi precej ostra nota jugoslovanske vlade avstrijski vladarji priča nedavnih sramotnih dogodkov na avstrijskem Koroškem jasno priča, da so se bili koroški Slovenci v svoji samoočrambi prisiljeni zateči se po pomoč in pod okrilje matične države, kar vsakomur obljublja in opozarja Avstrijo, da Jugoslavija kot sopolisnica avstrijske državne pogodbe nima samo pravice, temveč tudi dolžnost zahtevati, da se zaščiti njena manjšina, v tem primeru koroški Slovenci, sicer bo prisiljena spor internacionalizirati, podobno, kot je to Avstrija storila za svojo manjšino v Padiju.

SKUPNA IZJAVA

O SESTANKU SLOVENCEV IZ ITALIJE IN AVSTRIJE V CELOVCU

Predstavniki Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Slovenske kulturno gospodarske zveze v Trstu ob obisku v Celovcu

Dne 10. novembra sta se v Celovcu sestali delegaciji SKGZ in Zveze slovenskih organizacij na Koroškem, ki sta po izčrpi razpravi o problemih koroških Slovencev in Slovencev v Italiji objavili skupno sporočilo. Delegacijo SKGZ so sestavljali predsednik Boris Race, tajnik dr. Dario Cupin ter člani izvršnega odbora Izidor Predan, Filibert Benedičič in Edmund Košuta, delegacijo Zveze slovenskih organizacij na Koroškem pa predsednik dr. Franc Zwitter in člani izvršnega odbora Janko Ogris, Karel Prušnik, Andrej Kokot, Franjo Ogris in Ljubo Urbajs.

Beselilo skupne izjave SKGZ in ZSO se glasi:

V nadaljevanju stalnih stikov sta se dne 10. novembra 1972 sestali v Celovcu delegaciji odborov Zveze slovenskih organizacij na Koroškem in Kulturno gospodarske zveze iz dežele Furlanije - Julijske krajine, da si izmenjata izkušnje in skladno nastopata.

Podobna usoda druži slovenski narodnostni skupnosti v Avstriji in Italiji. Slovenci v obeh državah ne uživajo enakopravnosti in ni zagotovljen njihov narodnostni obstoj z učinkovitimi zaščitnimi zakoni, čeprav jim zaščito zagotavlja avstrijska državna in senžermenska pogodba, ki sta sestavni del ustave Republike Avstrije, oziroma ustava Republike Italije in spomenica o soglasju.

Slovenci v Avstriji in Italiji se morajo 27 let po zmagi nad nacifašizmom, ki jih je skupaj z ostalimi slovenskim narodom obsodil na smrt, še vedno boriti za golo narodnostno življenje.

Republika Italija ravna s Slovenci, ki so v okviru njenih meja, drugače, kakor z južnotirolskimi Nemci. Dočim je le-ta dala široko avtonomijo in jih je zaščitila do visoke stopnje, je za Slovence doslej sprejela še šolski zakon, ki je pomajkljiv in ima veljavo samo za tržaško in goriško pokrajino. Nobena druga pravica slovenske narodnostne skupnosti ni ugotovljena in spomenica o soglasju, ki velja sarm za tržaške Slovence, nima notranje zakonske moči.

Dežela Furlanija - Julijska krajina sprejema le obrobne ukrepe v korist Slovencev, prav tako se le via facti priznavajo posamezne pravice v tržaški in goriški pokrajini ter v okoliških, pretežno slovenskih občinah, okrog Trsta in Gorice.

Delavske stranke so zvest in aktiven zaveznik Slovencev v boju za njihove pravice. V zadnjih letih kažejo tudi vodilni deli vladajočih strank razumevanja za slovenske probleme, toda učinki so daleč za pričakovanji.

Predvsem ni beneškim Slovincem še priznan status narodnostne manjšine in ne uživajo zaradi tega najmanjše narodnostne pravice. Kljub temu, da ti krogi govorijo, kako je koristna prisotnost Slovencev, ki da bogatijo okolje, ni nobenega ukrepa oblasti, da bi v samem Trstu in Gorici to bo-

gastvo navzven tudi poudarili. Nimajo razumevanja za sprejetje globalnega zaščitnega zakona v prid Slovencev, kar bi bil dokaz iskrene želje po njihovi ohranitvi. Nobenega napora ni, da bi onemogočili delovanje fašističnim ostanom, ki poleg svoje npravi ne skrivajo protislovenske mrznje.

SKGZ se bo trudila, da se skupni akcijski nastopi vseh Slovencev, ki so zaradi dvojnih volitev začasno prekinjeni, takoj obnovijo. Vsem Slovincem v Julijski krajini je jasno, da bo samo enotna fronta Slovencev ob podpori demokratičnih sil italijanske družbe odločilno prispevala k uresničitvi zaščitnih zakonskih ukrepov, ki bodo lahko zagotovili bodočnost slovenske narodnostne skupnosti. Obenem se bo SKGZ še bolj angažirala v boju proti fašističnim ostanom.

Koroški Slovenci so kljub politični in svetovnonazorni diferenciaciji, ki se izraža v obeh osrednjih organizacijah, iz trpkih zgodovinskih izkušenj spoznali, da sta za uresničitev in uveljavitev narodnostnih pravic potrebni enotnost in skupnost vseh narodnih sil. Sad tega spoznanja je skupna Spomenica koroških Slovencev z dne 11. 10. 1955, ki je slej ko prej osnova in izhodišče vseh zahtev in prizadevanj v korist slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem. V tej spomenici so koroški Slovenci kot neposredno prizadeti s čutom resnosti in odgovornosti utemljeno interpretirali člen 7 državne pogodbe in iznesli vladi konstruktivne predloge, kako naj se rešijo ta določila državne pogodbe.

Republika Avstrija je v izvajanju manjšinskih določil državne pogodbe doslej leta 1959 sklenila tako imenovani manjšinski šolski zakon in manjšinski zakon o sodnem jeziku ter letošnje leto zakon o dvojezičnih topografskih označbah in napisih. Mimo teh zakonov je druga določila člena 7 poskušala rešiti z navadnimi odredbami oziroma navodili podrejenim oblastem, ki pa so pravno dvomljiva in nikakor ne pomenijo rešitve predmetnih določil.

Koroški Slovenci poudarjajo, da pri nobenem teh zakonov niso mogli sodelovati, niti vlada in zakonodajalec nista upoštevala njihovih številnih konkretnih predlogov za rešitev teh vprašanj. Zato tudi niso dali k nobenemu zakonu svojega soglasja in pristanka.

Kljub temu so v pričakovanju, da bo vlada končno pristopila do resnega reševanja odprtih vprašanj, vedno znova v številnih vlogah in pri vseh kontaktnih razgovorih dosledno izražali svojo pripravljenost za sporazumno in znosno rešitev odprtih vprašanj, hkrati pa opozarjali tudi na neumestnost in nevarnost zavlačevanja in zamudnega reševanja.

Ze ob dogodkih okoli proslave 50-letnice plebiscita pa se je pokazalo, da se nemške nacionalistične sile spet zbirajo s ciljem preprečitve sleherne rešitve v korist obstoja in razvoja slovenske narodnostne skupnosti. Zahteva po likvidaciji slovenskega ljudstva na Koroškem v »Ruf der Heimat« pa je bila tudi za koroške Slovence fanal, da ne morejo več potrpežljivo čakati in verovati lepim obljubam.

Zato je razumljivo, da je zlasti koroška slovenska mladina začela vse bolj odločno zahtevati pravice in uresničitev vseh določil člena 7 državne pogodbe. Ta aktivnost mladine, ki je opozorila tudi mednarodno javnost na nerešena vprašanja na Koroškem po eni strani in nova politična situacija po volitvah leta 1970, ki je onemogočila izbegavanje odgovornosti deželo na zvezno vlado in obratno zveze na deželo, po drugi strani pa očitno privedli do tega, da je letos z zakonom o dvojezičnih topografskih označbah in napisih prišlo do nadaljnega skromnega koraka v izvajanju člena 7 državne pogodbe.

to tudi niso dali k nobenemu zakonu svojega soglasja in pristanka.

Kljub temu so v pričakovanju, da bo vlada končno pristopila do resnega reševanja odprtih vprašanj, vedno znova v številnih vlogah in pri vseh kontaktnih razgovorih dosledno izražali svojo pripravljenost za sporazumno in znosno rešitev odprtih vprašanj, hkrati pa opozarjali tudi na neumestnost in nevarnost zavlačevanja in zamudnega reševanja.

Ze ob dogodkih okoli proslave 50-letnice plebiscita pa se je pokazalo, da se nemške nacionalistične sile spet zbirajo s ciljem preprečitve sleherne rešitve v korist obstoja in razvoja slovenske narodnostne skupnosti. Zahteva po likvidaciji slovenskega ljudstva na Koroškem v »Ruf der Heimat« pa je bila tudi za koroške Slovence fanal, da ne morejo več potrpežljivo čakati in verovati lepim obljubam.

Zato je razumljivo, da je zlasti koroška slovenska mladina začela vse bolj odločno zahtevati pravice in uresničitev vseh določil člena 7 državne pogodbe. Ta aktivnost mladine, ki je opozorila tudi mednarodno javnost na nerešena vprašanja na Koroškem po eni strani in nova politična situacija po volitvah leta 1970, ki je onemogočila izbegavanje odgovornosti deželo na zvezno vlado in obratno zveze na deželo, po drugi strani pa očitno privedli do tega, da je letos z zakonom o dvojezičnih topografskih označbah in napisih prišlo do nadaljnega skromnega koraka v izvajanju člena 7 državne pogodbe.

S poznano reakcijo združenih nacionalističnih sil pod vodstvom »Kärntner Heimatdienst« na ta ukrep vlade in z njihovimi nasilnimi akcijami proti pravicam koroške slovenske narodnostne skupnosti pa je nastal nov odločilen trenutek za koroške Slovence, ki

mora pomeniti resen začetek naslednjega izvajanja državne pogodbe.

Slovenci so v nedavni preteklosti znali primerno odgovoriti tistim, ki so sklenili, da jih uničijo. V teh slavnih dejanjih, v obsodbi nacionalizma, ki jo je o koroških dogodkih izrekel svet, in v solidarnosti matičnega in vseh ostalih jugoslovanskih narodov, bodo koroški Slovenci črpali moč, da svojo narodnostno pripadnost prav danes še bolj manifestirajo in dokažejo, da se ne bodo pustili ustrahovati. Naslonitev na demokratične sile Avstrije in njihova zgodovinska odgovornost v tem trenutku bosta močan prispevek k uresničitvi popolne zaščite slovenske narodnostne skupnosti na Koroškem.

ZSO in SKGZ ugotavljata, da je bilo ob eskalaciji nemškega nacionalizma in nasilja nujno, da sta obe osrednji slovenski koroški organizaciji zaprosili SFR Jugoslavijo, kot državo matičnega naroda in sopolisnico avstrijske državne pogodbe, naj na mendarodni ravni ukrene vse, kar je potrebno, da bo Avstrija zagotovila izvajanje 7. člena, zato obe Zvezi z zadoščenjem pozdravljata odločno stališče predstavniških organov Slovenije in Jugoslavije.

Internacionalizacija koroškega problema mora dokončno uresničiti izvajanje duha in črke državne pogodbe v vseh njenih členih in v vseh podrobnostih, kar narekuje koroškim Slovincem in vsem pristojnim in odgovornim za dokončno rešitev odprtih vprašanj člena 7, v tem času pa jugoslovanski vladi v smislu njenih slovenskih izjav ob pristopu k avstrijski državni pogodbi in njeni ratifikaciji še posebej da ne sprejemajo polovičnih rešitev, ampak da vztrajajo, naj se državna pogodba v vsej vsebini in v celotnem obsegu uresniči.

Stalno slovensko gledališče in Trsta že drugič navdušilo Slovence Kanalske doline

Dne 5. novembra je bila dvorana »Cinema Città« že drugič v tem letu nabito polna Slovencev Kanalske doline, ki ljubijo slovensko odrsko besedo in umetnost. Stalno slovensko gledališče iz Trsta, ki je prvič nastopilo v Trbižu letos meseca maja s popularno Štokovo komedijo »Trije tički«, katero so uprizorili tudi na »Dan emigranta« v Čedadu, je tokrat gostovalo z Rabadano predelavo komedije znane francoskega avtorja XVI. stoletja z naslovom

»Kadar se ženski jezik ne suče«.

Kot prvič, tako je bilo tudi tokrat Stalno slovensko gledališče navdušeno sprejeto. V največji trbiški dvorani »Cinema Città«, ki lahko sprejme okoli 300 oseb, so bile vse vstopnice na mah razprodane in ni preostalo koticke niti za enega stoječega gledalca.

Pred začetkom predstave je svoje gledališke goste pozdravil domači pevski zbor »Višarski zvon« s slovensko, furlansko in nemško pesmijo »S Prešernovo pesmijo »Zdravljico«, zapeto sicer po domače, a pristrčno, ki je takoj ustvarila dobro razpoloženje in navdušenost.

Nenehno ploskanje in izjave nešteti slojev iz Trbiža, Ukeve, Naborjeta Ovčje vesi in drugih vasi, ki so prihitele v Trbiž, da si ogledajo nadvse zabavno predstavo, je priča, da Slovenci Kanalske doline žele še več takšnih gostovanj in te dolžnosti se zaveda tudi gledališče samo. Zato prosimo Stalno slovensko gledališče v Trstu, da bi čim pogostejše nastopalo v Trbižu in seveda tudi pri nas v Beneški Sloveniji, s svojo odrsko umetnostjo in naj se zaveda, da njegovo prizadevanje delo ni samo v korist zabavi, ampak pripomore s svojim humorjem tudi k narodni zavednosti.

FINANCIRANJE ŠTIRIH OBLIK SOCIALNE PODPORE

Skrbstvo dežele za družine emigrantov

Letos le 335 milijonov lir v te namene

Dne 19. avgusta je začel veljati zakon o financiranju štirih deželnih zakonov o socialnem skrbstvu. Gre za zakon št. 33 od 1. avgusta letos in financiranje zadeva skrbstvo za emigrante in njihove družine, delavce, ki so prisiljeni takoj prekiniti delovno razmerje, civilne slepce in gluhone ter civilne invalide dela.

V te namene predvideva deželna administracija pomoč v višini ene milijarde in 620 milijonov lir.

Za pomoč emigrantom in njihovim družinam, ki žive v slabih ekonomskih razmerah, je

dežela že dala ustreznim občinam na voljo 340 milijonov lir. S tem denarjem so občine že nudile pomoč emigrantom za potne stroške, za namestitev doma, za domove oddih tistim, ki so se vrnili kot stari ljudje in kočno tudi za primere bolezni in stroškov v bolnišnici in sploh za nepredvidene težave.

Novi zakon daje dalje na razpolago 670 milijonov lir, katerih polovico naj bi porabili v tem, drugo polovico pa v prihodnjem letu. Hkrati so tudi obvestili prizadete, ki imajo že vložene prošnje pri

pristojnih uradih, da bodo začeli z reševanjem prošenj in izplačevanjem pomoči in socialne podpore takoj, ko bo zakon št. 33 začel veljati. Zakon pa je začel veljati 19. avgusta in tako lahko upamo, da bodo zdaj začeli z izplačili od vsote 335 milijonov, ki je letos na voljo v te namene.

Kakor je sicer lepo slišati o takšnih vsotah, namenjenih podporam, se vendar vprašujemo, ali ni vse to samo kaplja v morju spričo vseh ostalih ekonomskih in drugih težav naših ljudi, ki bi radi, namesto podpor, samo delo in nič več.

IZ KANALSKE DOLINE

Razstava goveje živine v Naborjetu

Nagradili sedem živinorejcev in podelili priznanja

Bil je lep sončen dan, ko so se vrstile ena za drugo v spremstvu njihovih gospodarjev lepo rejene krave mlekarice in jenicke proti Naborjetu, kjer se je vršila razstava goveje živine. Živinorejci Naborjeta, Ukev, Ovčje vesi, Žabnic in Lužnice so ponosno stopali ob svojih »vzrejenkah«, v katere so toliko vlagali truda skozi vse leto. In res, niso bili razočarani, dobili so vsi priznanje, sedem od njih pa nagrade. Nagradjeni so bili tile živinorejci: prvo nagrado je prejel Luigi Copetti iz Ukev; drugo inž. Rimediotti iz Ukev; tretjo Valentino Moschitz iz Žabnic; četrto Melita Kranner iz Žabnic; peto Jožef Prescheren iz Ukev; šesto Sebastiano Wudenich iz Ukev; sedmo Urban Moschitz iz Žabnic. Žirijo, ki je podelila nagrade in priznanja, so ob prisotnosti velikega števila domačinov sestavljali: dr. Mario Ortiga za »Servizio economia montana«, agrarni perit Ottavio Vazzaz za ERSa (Ente regionale sviluppo agricoltura) in agrarni perit Rinaldo Cher za »Servizio economia montana«.

SANTO DE CANEVA
novi župnik
v Naborjetu-Ovčji vesi

V nedeljo, dne 12. t.m. smo sprejeli novega dušnega pastirja, ki bo skrbel za vernike v Naborjetu-Ovčji

Prihodi in odhodi vlakov
iz videmske železniške
postaje

S prvim oktobrom je stopil v veljavo nov vozni red vlakov, ki bo veljaven do 2. junija 1973 in ga tu spodaj prinašamo.

ODHODI

PROTI BENETKAM: 3.32 - 5.14 - 5.32 - 5.48 - 6.10 - 6.38 - 7.10 - 7.24 - 8.48 - 9.50 - 10.48 - 11.55 - 12.35 - 13.32 - 15.01 - 15.11 - 15.20 - 16.08 - 16.56 - 17.57 - 18.46 - 18.56 - 20.38 - 21.23.

PROTI TRBUŽU: 5.29 - 7.21 - 12.32 - 13.42 - 15.23 - 15.30 - 17.50 - 19.18 - 22.09 - 23.15.

PROTI TRSTU: 5 - 5.44 - 7.11 - 7.18 - 7.52 - 10.29 - 13.03 - 13.25 - 15.05 - 16.30 - 17.53 - 18.02 - 19.24 - 20.42 - 21.41 - 22.35 - 23.13.

PROTI ČEDADU: 6.30 - 7.30 - 8.30 - 9.30 - 11.30 - 12.30 - 13.30 - 14.30 - 15.30 - 16.30 - 17.30 - 18.40 - 19.50 - 22.20.

PRIHODI

IZ BENETK: 1.56 - 6.40 - 7.08 - 7.37 - 8.39 - 10.34 - 11.19 - 12.55 - 14.25 - 14.59 - 15.18 - 17.32 - 18.10 - 18.34 - 18.59 - 20.10 - 20.32 - 21.36 - 21.58 - 22.32 - 22.56 - 23.07 - 23.37.

IZ TRBIŽA: 5.05 - 7.05 - 7.15 - 9.40 - 11.50 - 14.47 - 14.57 - 17.36 - 17.48 - 19.15 - 21.11.

IZ TRSTA: 0.17 - 5.09 - 7.05 - 7.16 - 8 - 8.34 - 11.42 - 13.27 - 14.33 - 15.06 - 15.15 - 16.02 - 18.32 - 19.44 - 20.19 - 21.45 - 21.46.

IZ ČEDADA: 6.20 - 7.20 - 8.20 - 9.20 - 10.20 - 11.20 - 12.20 - 13.20 - 14.20 - 16.20 - 17.20 - 18.20 - 19.40 - 20.40.

IZ NADISKE DOLINE

Važni sklepi komunskega konsila v Špjetru

Komunski konsil v Špjetru, ki se je sestal prve dni tega meseca, je obravnaval zelo važne točke dnevnega reda.

Sklenili so, da bodo odkupili zemljišče za razširitev pokopališča v Dolenjem Brnasu in zemljišče na industrijskem področju pri tovarni Daniele Natisone; družbi SIP (Società italiana per l'Esercizio Telefonico p.a.) bodo odstopili 110 kvadratnih metrov zemljišča, ki je last Špjetskega komun, kjer bodo zgradili telefonsko centralo. Nadalje so razpravljali o plačilu škode privatnikom, ki so jo utrpeli zaradi odstopa zemljišč pri ureditvi turistične ceste, ki vodi v Nokule (Oculis) in odobrili načrt za popravilo cest v Polju (Puoie) in v Lipi (Tiglio), kar bo stalo pet milijonov lir. Sprejeli so tudi načrt za razširitev pokopališča v Ažli (Azida), tarifo za pobiranje odpadkov in odobrili komunski obračun za leto 1970-71.

DEŽELNI PRISPEVEK
ZA ŠPORTNO IGRISČE

Špjetsko športno igrišče bo končno v kratkem dokončano, saj je deželno odborništvo za športne dejavnosti prav te dni sporočilo na komun, da je bilo dodeljenih v ta namen 53 milijonov lir.

TAVORJANA

Smrtna nesreča pri delu

Aldo Specogna iz Drejana padel iz zidarskega odra in obležal na licu mesta mrtev

Huda nesreča, ki se je pripetila v vasi Ziracco pri Remanzacco, je globoko pretresla vso našo okolico, saj smo za vedno izgubili pridnega zidarja 52-letnega Alda Specogna iz Drejana. Pri popravilu neke hiše, ki jo je popravljalo gradbeno podjetje Eno Specogna iz Campeja, je padel iz zidarskega odra (impalcatura) kakih pet metrov globoko in oble-

žal na licu mesta mrtev. Priča tej strašni nesreči je bil sin lastnika hiše v popravilu Silvano Adamo, ki je tudi takoj poklical na pomoč druge delavce in zdravnika. Pomoči ni bilo več, poškodovan si je lobanjo in je takoj umrl.

Rajniki Aldo je bil dober zidar in se je prav te dni preselil z vso svojo družino iz Drejana, ki leži visoko v hribovih, v Tavorjano, da bi mu ne bilo treba tako daleč hoditi ma delo, a doletela ga je smrt prav v trenutku, ko si je ustvaril boljše življenjske pogoje.

Globoko prizadeti družini izrekamo naše iskreno sožalje.

GORJANI

CESTA HUMIN
GORJANI UREJENA

Končno se je uresničila želja domačinov, in tudi izletnikov, da so popravili in asfaltirali cesto, ki povezuje Humin z Gorjani. Komun Gorjani s svojimi številnimi v bregih raztresenimi vasi postaja namreč atraktivna točka za nedeljske izletnike in zato je bilo nujno potrebno izvesti to javno delo. Pa ne samo zaradi tega; številni ljudje iz komun Gorjani se vozijo vsak dan s svojimi prometnimi sredstvi na delo v Humin in bližnji okolici in jim je bila vožnja po slabi cesti zelo naporna in nevarna, ker je bila v zares obupnem stanju.

S to vsoto bodo zgradili slatičnice (spogliatoi), napejlali na igrišče električno luč in nabavili razno športno oprejo.

Ta novica je zelo razveselila mlade športnike Nadiške doline, katerih zares ni malo.

SV. LENART

UKINILI OSNOVNO ŠOLO
V UTANI IN V DOLENJEM
TRBILJU

Že večkrat smo na tem mestu povedali kako dinamično se krči število prebivalstva po vaseh, zlasti hribovskih, Beneške Slovenije. Ljudje se neprestano izseljujejo zaradi pomanjkanja dela na domačih tleh in si v tujini ali kje drugje ustvarjajo nove družine in nova ognjišča. Stari ljudje polagoma umirajo in ker mladi odhajajo seveda ni naravnega prirastka.

To se očitno pozna tudi v osnovnih šolah, v petletkah, katere zadnje čase zapirajo eno za drugo, šolarje pa vozijo v večje vasi, na ravni, kjer je jezikovno mešano prebivalstvo.

Komun Sv. Lenart je v zadnjem desetletju izgubil 702 prebivalcev, to je 33,8%, srednjski pa 602 oziroma 38,7%, kar seveda ni malo in to se kajpada pozna predvsem pri šolstvu. Šolobveznih otrok in zato šole ukinjajo. Letos so tako ukinili šolo v Utani in v Dolenjem Trbilju.

Če bo ta ritem upadanja prebivalstva tako naglo nadaljeval, ne moremo sklepati drugega, kot da se bodo moderno opremljene učilnice, ki so jih po večini zgradili po tej zadnji vojni, spremenile v razpadajoče hiše, kakršne so že hiše nestetih domačinov, ki so za vedno zapustili domačo zemljo.

DEŽELNI PRISPEVEK
ZA VODOVOD

Šenlenarški komun že vrsto let prosi, da bi dobil potrebna sredstva za ojačenje vodovodov v vaseh, ki toliko trpe, posebno v sušnih dneh, zaradi pomanjkanja pitne vode. Končno je bila prošnja uslišana. Deželno odborništvo za javna dela je dodelilo v ta namen 26 milijonov lir. Z deli bodo pričeli čim bodo odobrili načrte za gradnjo.

PODBONESEC

PODBONEŠKI ŽUPAN
PODAL OSTAVKE

V podboneškem komunju že nekaj časa ne teče tako gladko kot bi si morda kdo mislil in v vrtincu vseh teh težkoč se je znašel župan 70-letni Luigi Dorbolo. Komun je namreč brez sekretarja in župan je že večkrat prosil videmsko prefekturo, da bi uredila to nujno zadevo. Ali zato, ker ni bila do danes uslišana njegova prošnja, ali zaradi šibkega zdra-

vja, kakor je navedeno za vzrok ostavke, župan čaka, da ga razrešijo dolžnosti. Ostavke je podal tudi odbornik Pio Menig.

Če bo konsil sprejel ostavke, bodo na prihodnjem zasedanju izvolili novega župana.

IZ KRNAHTSKE DOLINE

V RIMINI UKRADENE
SLIKE NASLI V NEMAH

Pred nedavnim so neznanci ukradli v Rimini in v Viserbi veliko število dragocenih slik in jih na mah razprodali. Nekaj jih je prišlo tudi v Furlanijo in tako jih je 29-letni Franco Valentino iz Nem kupil kar 13, ne vedajoč se, da so slike znane umetnika Fantuzzijsa iz Rimini bile ukradene in da jih po vsej Italiji iščejo karabinjerji. Zanje je dal dva milijona lir. Slike so bile seveda, ko so jih zasledili karabinjerji, zaplenjene, Franco Valentino, ki ima znan javni lokal v Nemah, pa je zaradi dobre vere in neprevidnosti prišel ob lep kupček denarja.

FOJDA

STRAŠNO TRČENJE NA
MOSTU ČEZ MALINO

Žrtev nesreče 23-letni Giovanni Toffoletti

Na naših cestah se zadnje čase dogaja vse preveč prometnih nesreč. Kaj je temu krivo, Preozke ceste, neprevidnost, slabo vreme ali kaj. Tudi te dni se je dogodila smrtna prometna nesreča prav na mostu čez Malino, kjer je postal žrtev 23-letni domačin Giovanni Toffoletti. Vanj se je zaletel na mostu nek avtomobil, v katerem so bili trije Arabci in se zdi, da je bil prav voznik brez šoferskega patenta in zato so ga tudi priprili.

Toffoletti, ki je bil kot tehnik zaposlen v Milanu, je prišel en dan prej na obisk k staršem v Fojdo, a prišel je v objem smrti. Tragična smrt je še toliko bolj prizadela družino in okolico, ker je družina pred kratkim izgubila mater in tudi brat pokojnega Giovannija je izgubil življenje pri prometni nesreči.

IZPOD KOLOVRATA

Javni telefon tudi v Krasu

Domačini so z navdušenjem sprejeli novico, ki jo je sporočilo te dni deželno odborništvo, da bo tudi vas Kras dobila v kratkem javni telefon. Sedaj imajo telefon le na sedežu komun in v vaseh Pačuh, Obenije, Klo-

bučarji in v Trinkih. Vasi in zaselkov je pa dosti raztresenih po pobočju Kolovrata in zato so se nekateri čutili, zlasti v stiskah, nekako odrezani od sveta. Za dosego javnega telefona v Krasu je zaprosila dreška komuniska administracija.

Sprehod skozi slovensko knjižeznost

Franc Saleški Finžgar se je rodil 1871. leta v Doslovičah na Gorenjskem kot sin kajzarja. Solal se je doma in v Ljubljani, po maturi pa je nadaljeval s študijem bogoslovja v Ljubljani. Od leta 1895 dalje je bil v različnih duhovniških službah: v Bohinjski Bistrici, na Jesenicah, v Kočevju, v Idriji, pri sv. Joštu, v Škofji loki, v ljubljanski prisilni delavnici, v Zelimlju, v Sori in nazadnje trnovski župnik v Ljubljani, kjer je bil upokojen in je tod živel do svoje smrti 1962. leta. Finžgar je bil tudi redni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti od 1938 leta pa do smrti.

Finžgarjevo pisateljsko delo sega v leto 1893, ko je izšla njegova prva povest «Gozdarjev sin». V smislu krščanskega socializma je oblikoval podobo delavskega boja proti kapitalističnemu izkoriščanju v romanu «Iz modernega sveta».

V Domu in svetu je v letih 1906-1907 objavljaj svoje najobsežnejše delo, zgodovinski roman «Pod svobodnim soncem», ki ga je napisal po preučevanju zgodovinskih virov. S tem romanom je hotel med ljudmi dvigati narodno zavest in roman se je tako zelo priljubil slovenskim bralcem, da je doživel vrsto ponatisov in tudi prevodov v druge jezike.

Finžgar je v svojem dolgem pisateljskem življenju napisal tudi celo vrsto novel, črtic in povesti iz kmečkega življenja, pa tudi prva svetovna vojna je močno vplivala na njegovo ustvarjalnost.

Podobno kot v prozi se je Finžgar uveljavil v dramatik in velja danes za najboljšega slovenskega ljudskega dramatika. Leta 1902 je izšla njegova prva ljudska igra «Divji lovec», medtem ko je v igri «Naša kri» zajel misel o ljudskem odporu proti tujim oblastnikom. Značilno podobo kmečkega življenja in sporov med kmeti je oblikoval v tragični igri «Veriga», v kmečki drami «Razvalina življenja» pa je

Franc Saleški Finžgar

pokazal, kako kmečka družina propada, ker oče prisili hčér, da se poroči proti svoji volji in se iz žalosti vda alkoholu.

Finžgar prav tako sodi med najboljše slovenske pisce za mladino. Spomine na prvo šolo je popisal v knjigi «Študent naj bo», medtem ko se je na ljudske pripovedke cprl v štirih pravljicnih zgodbah, ki so izšle v knjigi «Makalonca». Svoja otroška leta pa je živo opisal v

knjigi spominov in črtic «Iz mladih dni» (1953).

Finžgarjevo pisateljsko delo je pomemben prispevek v zakladnico slovenskega realističnega pripovedništva. V svojih delih je podal krepke opise gorenjske pokrajine in njenih ljudi v živi, sočni, kleni in bogati domači besedi. Njegovo pisanje ni bilo nikoli samo sebi namen, temveč je hotelo ljudi navajati k lepšemu, boljšemu življenju.

NA SEJI RAZŠIRJENEGA ODBORA V ČEDADU

Izjava SKGZ zaradi oviranja delovanja društva «I. Trinko»

Pristojne oblasti nočejo dati društvu na razpolago šolskih prostorov za drugi tečaj slovenskega jezika

V soboto, 11. novembra 1972 je bila v Čedadu na sedežu društva «Ivan Trinko» seja razširjenega izvršnega odbora SKGZ, na kateri so beneški člani izvršnega odbora Zveze in predstavniki kulturnega društva «Ivan Trinko» orisali splošen položaj slovenske manjšine v videmski pokrajini. Na seji so obravnavali med drugim tudi položaj šolstva v Beneški Sloveniji in Kanalski dolini. Spričo neizpolnjenih zahtev in spričo težav, na katere je kulturno društvo «I. Trinko» naletelo pri pripravi za tečaj slovenskega jezika, je Izvršni odbor SKGZ sprejel sledečo izjavo:

Izvršni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze obžaluje in obsoja odgovorne oblasti, ki niso ničesar ukrenile, da bi začeli poučevati na italijanskih osnovnih in srednjih šolah slovenski jezik povsod, kjer živijo Slovenci v smislu zahtev, ki jih je predložila v posebni spomenici enotna delegacija Slovencev videmske pokrajine predsedniku deželnega odbora dr. Alfredu Berzantiju 10. oktobra 1969, po katerih bi se moralo postopno vpeljati redno poučevanje slovenskega jezika na vseh šolah. Zaradi neupoštevanja omenjenih zahtev beneških Slovencev in zaradi vedno večjega popraševanja po učenju materinega jezika v Beneški Sloveniji, je bilo kulturno društvo «Ivan Trinko» prisiljeno organizirati tečaje slovenskega jezika. Medtem ko Izvršni odbor Slovenske kulturno-gospodarske zveze izraža zadovoljstvo za podporo in sodelovanje, ki so

ju nudile društvu «Ivan Trinko» občina Sempeter, šolske in deželne oblasti ob organiziranju prvega tečaja letos spomladi, mora sedaj odločno obsojati vse tiste odgovorne organe, ki ovirajo društvo pri organiziranju drugega tečaja, s tem, da mu nočejo dati na razpolago zaprosenih šolskih prostorov.

Ob nešteti zagotovilih predstavnikov oblasti, da se morajo rešiti problemi slovenske narodnostne skupnosti v deželi Furlanija-Juljskega kraja, v duhu republiške ustave, je treba še vedno čakati, da bodo Slovincem v videmski pokrajini priznane najosnovnejše narodnostne pravice».

Izvršni odbor SLOVENSKE KULTURNO-GOSPODARSKE ZVEZE

SOCIALISTIČNA ZVEZA DELOVNEGA LJUDSTVA SLOVENIJE O MANJŠINAH

«Za našo manjšino bo treba še mnogo storiti»

V soboto, 18. novembra je bila v Ljubljani skupna seje predsedstva in izvršnega odbora republiške konference Socialistične zveze delovnega ljudstva Slovenije, na kateri so, mimo ostalega, razpravljali tudi o položaju Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem.

O problematiki slovenskih manjšin je na tem sestanku obširneje govoril predsednik komisije za manjšinska in izseljenška vprašanja pri republiški konferenci SZDL Slovenije Jože Hartman, ki je najprej analiziral koroško vprašanje, oziroma neizpolnjene obveznosti Avstrije do slovenske narodnostne manjšine, čeprav te obveznosti jasno predpisujejo tako državne pogodbe kot meddržavni sporazumi. Kot zelo pomemben činitelj za doseg pravic slovenskih manjšin v tujini je Hartman poudaril solidarnost celotne Jugoslavije, ki odločno stoji rami ob rami z vsemi Slovenci v tujini ter tako dokazuje, da so problemi zaščite slovenske manjšine v bistvu stvar in zadeva vse Jugoslavije in ne samo matične domovine Slovenije, kot bi to radi v inozemstvu nekateri prikazali in tolmačili.

Hartman je še posebej govoril tudi o nas, beneških Slovencih, in v svojem referatu dejal:

«Čeprav, kot rečeno, ne moremo biti zadovoljni s celotnim položajem naših manjšin v vseh treh sosednjih deželah (tu je mislil na Italijo, Avstrijo in Madžarsko, op. ur.), lahko za njen položaj v Italiji le ugotovljamo bistvene razlike, pogojne iz smeri notranjega razvoja na

še zahodne sosedne. Predvsem ta razvoj dokazuje, da so demokratične sile Italije razvitejše od Avstrije in dokazano sposobne obračunavati z neofašizmom, ki sicer tudi tu dviga glavo.

SZDL se je tudi sama dosti uspešno angažirala v prizadevanjih, ki bi z neposrednim kontaktiranjem demokratičnih sil italijanskega političnega življenja načela in skušala pomagati pri reševanju čim večjega števila odprtih vprašanj, ki zadevajo samo položaj naše manjšine ali probleme medsebojnega sodelovanja na področju gospodarstva, kulture, znanosti itd. Večkrat smo nastala nesoglasja sproti odstranjevali prav zaradi pripravljenosti naših sogovornikov, da jih skupaj rešujemo. Menimo, da je taka pot koristna in bi jo veljalo zato nadaljevati.

Kot doslej moramo tudi v prihodnje podpirati vsa prizadevanja naše narodnostne skupnosti za uresničitev vseh tistih pravic, ki so ostale le deklarirane, ne pa uresničene. Posebej to velja za zaščito naših ljudi v Beneški Sloveniji, kjer bo treba za položaj kljub nekaterim majhnim izboljšanjem, še zelo veliko storiti, preden bomo lahko ugotovili, da je vsaj izenačen s položajem na Goriškem ali celo na Tržaškem. Tudi predlogi zakonov o zaščiti slovenske narodnostne skupnosti, ki so po zadnjih parlamentarnih volitvah znova vloženi pri italijanskem parlamentu, čakajo svoje uresničitve. Enoten nastop Slovencev v pogojih večje demokratične tolerance večinskega naroda

ob naši pomoči je lahko formula za uspeh, če ji bo pridana tudi potrebna odločnost z italijanske strani, da spravljamo s poti ovire za uresničevanje obljubljenih obveznosti, ki pa lahko motijo naše, sicer dobre in plodne sosedske odnose z Italijo».

Ob koncu svojega referata je Jože Hartman govoril še o problemih porabskih Slovencev na Madžarskem, katerim moramo prav tako nuditi vso podporo in solidarnost.

V razpravi o položaju Slovencev v Italiji, Avstriji in na Madžarskem je sodeloval tudi predsednik Slovenske kulturno gospodarske zveze iz Trsta Boris Race. «Slovenec v Italiji so pretresli dogodki na Koroškem», je dejal Race in nadaljeval: «V teh dogodkih smo videli del tega, kar se je dogajalo z nami. Zato smo, ko smo izražali solidarnost s koroškimi Slovenci, zavzeli bolj radikalno stališče. Presodili smo, da dajejo ti dogodki možnost, da pristopimo h globalnemu reševanju vprašanj naših manjšin». V nadaljevanju svoje razprave je Race povedal, da je čutili nazadovanje v odnosih med Rimom in slovensko skupnostjo ter se zavzel, da komunike SZDL Slovenije prav tako z vso pozornostjo sprejme tudi o slovenski skupnosti v Italiji.

Ob koncu so se na skupni seji domenili, da bodo na prihodnji seji predsedstva in izvršnega odbora SZDL sprejeli uradno sporočilo o problemih slovenske manjšine v sosednjih državah.

LJUBLJANA, politično, kulturno in gospodarsko središče Slovenije s svojim daleč do Alp in znamenitim gradom, od koder se lepo vidi razsežnost mesta in pokrajina kraških planot

FRANCE BEVK

Kaplan Martin Čedermac

48

Vlažen hlad je Čedermacu prodiral do kosti, da se je zdaj pa zdaj stresnil in se tesneje zavil v suknjo. Da bi se nekoliko segrel, je pospešil korake. Hoja po trdi, asfaltirani cesti je bila mučna, udarci palice so gluho odmevali v noč. Vseokrog trda tema, nebo se je le za spoznanje razločevalo od vrhuncev gora. Pot je le rahlo sivala pred njim; podobna je bila pasu, ki je izginjal na sto korakov in se sproti odkrival pred očmi.

Čedermac ni bil plašljivec, že večkrat je premeril to pot v noči, zdaj pa mu je bilo vendarle tesno ob srcu. Ozrl se je proti vzhodu. Vzel je mesec. Kdaj? Tedaj se nebo še niti za spoznanje ni svetlikalo. Bilo je oblačno in meseca komaj polovica, a pokrajina se bo vsaj malo razsvetlila in ne bo več tako strahotno pusto.

Noč ga je za silo zdramila iz onemoglosti in toposti, misli in občutki so se mu znova porajali in mu bridko legali v srce. Ne bi se jih mogel otresti. Spremljali so ga: zdelo se mu je, da tečejo ob cesti in se mu vsak trenutek zapletajo pod noge.

«Eh!» je dvignil palico, kakor da hoče udariti nekaj nevidnega, in jo je zopet težko spustil na cesto. «Bog nebeški, daj mi moči!» je težko vzdihnil.

Zazdelo se mu je, da hodi nekdo za njim. Morda ga plaši odmev lastnih korakov. Ni se mogel znebiti občutka, da mu nekdo sledi. Postal je in se ozrl. V gostem mraku ni bilo nikogar, potihnili so tudi koraki. Stopal je nagleje in napeto poslušnil. Da, bil je le odmev njegovih korakov. Vendar se ni mogel znebiti občutka tesnobe, spreletela ga je mrzlica, palico je krčeviteje stiskal v rokah. Zbežan se je ozrl okrog, v nasprotni breg, kjer so v strmini stale razvaline srednjeveškega gradu. Saj jih ni razločno videl; njihova podoba mu je le iz spomina migotala pred očmi.

Ze je bil pri Svetem Kvirinu, med hišami, kjer je go-relo le nekaj samotnih luči. Odkril se je pred cerkvico, za nekaj trenutkov negotov obstal na križpotju cest. Kod? Čez most, ki se je spenjal nad globoko strugo Nadiže, ali na levo po ozki, samotni cesti skozi Brnas in pod Landarjem ob vznožju hriba? Krenil je na levo. Morda bo v zatišju pobočja manj vetrovno; in ne bodo ga slepile luči samotnih avtomobilov.

Ni ga več motila prevara, da hodi nekdo za njim; koraki so mu gluho šumeli na pesku. Na samotni, kjer ga nič ni motilo, mu je zopet vstajalo v dušo in ga žgalo kot ogenj. A vendar mu je bilo zdaj vse jasno, do konca dog-nano, ni ga več trpilo nobeno vprašanje, nobena nerešena uganka. Saj prav to, saj prav to... Nikjer niti žarka kakega upanja. In niti najmanjše šprančice, skozi katero bi se misel zatekla v samoprevaro... Dosegel je prvo vas. Med spečimi hišami je stopal tiho, narahlo, kakor da se mu svet

ruši pod nogami. Bilo mu je, kakor da stopa po materinih poslednjih besedah; bolelo ga je, kakor da gazi po trnju. Kdo ji je v predsmrtni uri vdahnil žalostno resnico? Ali je čutila isto, kar čuti on v tem trenutku? Oba obtožujeta! Ali sta v zmoti? Saj ni mogoče, da bi bila v zmoti!

Znova je vzdihnil, tako iz srca, da se je preplašil jeka, ki se mu je iztrgal iz prsi. In se mu je porodila drzna, nemogoča želja, kakor še nikoli v življenju. Da bi se mu v tej samotni prikazal Kristus, a on bi padel pred njim na kolena. «Povej mi, Gospod, reci mi, da sem na pravi poti; potrdi me v veri!» Ta misel, porojena iz dušne stiske, je bila tako živa, da je za hip začutil senco ob sebi. Zdrznil se je, skoraj bi mu bila palica padla iz rok.

«Glej, saj ne vem več, kaj delam», je zašepetal pri sebi in se skesano pokrival. «Izčrpan sem, menda se me loteva mrzlica, bledem. Jutri bi moral vse preudariti, ne nočoj... Jutri, ko se bom prespal...».

Bil je zopet na samotni, daleč za vasjo, njive so izginile, cesti se je približalo pobočje hriba in reke. Voda je rahlo, zamolklo šumela v globoki strugi, nad katero je viselo v sapi pošastno razgibano drevje. V gori je enakomerno šumelo; pesem vetra, ki je bila podobna padanju številnih slapov. Na drugi strani Nadiže, ob glavni cesti, so mežikale luči. Od Kobarida je privozil avto; dva trakova svetlobe sta kot svetle tipalke rezala mrak. Nebo na vzhodu se je rahlo razsvetlilo, bledele bolj in bolj; mesec je bil skrit nad oblaki, ki so precejali sivo svetlobo. Tema se je razredčila; pokrajina je bila kot pobledele slika s črnimi obris dreves in komaj vidnimi sencami.

za naše mlade bralce

Vojščaki in zobotrebci

Lena mačka

Nekoč je živela princeska, ki je imela strašansko grdo navado: kadar je ponoči ležala v svoji postelji, si je zmeraj brskala po zobeh z zobotrebci. Vendar to še ni bilo najhujše. Namesto da bi potem zobotrebce zmetala v smetišnico, jih je vtikala v rogoznik; s takimi preprogami prekrivajo tla na Japonskem. Zares grda razvada! In ker se je princeska vsako noč igrala z zobotrebci, so bile špranje rogoznice kmalu polne zobotrebcev.

Nekoč pa je princesko nenadno prebudil ropot, podoben bojnemu hrupu. Zasišla je vpitje vojščakov in žvenketanje mečev. Vsa preplašena je planila pokonci in prižgala svetilko ob postelji. Kar pa je zagledala, je bilo tako čudno, da je komaj verjela očem.

Prav ob robu njene postelje je mrgolelo vse polno majčkenih vojščakov. Nekateri so se bojevali, drugi so prepevali in plesali, vsi pa so počenjali tak hrup, da je šlo skozi ušesa.

Princeska je sprva mislila, da morda sanja, zato se je uščipnila v lica. Ne, ne - zares bi bila čisto budna in oboroženi možički so zares strašansko razgrajali. Takšen hrup je bil v sobici, da princeska vso noč ni zatisnila oči.

Vsa prestrašena je dočakala dne, očetu pa si ni upala ničesar povedati. Sramovala se je, saj ji prav gotovo ne bi hotel verjeti. Ko je naslednjo noč spet legla, so oboroženi možički spet prišli. Potem se je to ponavljalo noč za nočjo.

Da, ti majčkeni vojščaki so vsako noč tako vpili in rožljali z orožjem, da princeska ni mogla več spati. Iz dneva v dan so ji lička bolj bledele, dokler ji ni naposled premagala huda bolezen.

Ko je le oče spraševal, kaj ji je, mu je naposled povedala, kaj se dogaja ponoči. Sprva ji ni verjel, nazadnje pa je sklenil, da se bo sam prepričal. Rekel je, da bo spal v njeni sobici ter budno pazil, kaj bo.

Rečeno, storjeno. Oče je v princeskini sobici vso noč bedel ter napenjal ušesa in čakal, toda vojščakov ni bilo od nikoder. Ko je tako bedel, pa je opazil, da je na rogoznici vse polno zobotrebcev. Zobotrebce si je ogledal bolj skrbno in naposled se mu je vendarle posvetilo, kaj in kako je s to rečjo.

Zjutraj je princesko poklical k sebi in ji pokazal zobotrebce, ki ga je prinesel iz njene sobice. Zobotrebce je bil ves obtolčen in poln zarez, vendar pa so bile zareze tako majčkene, da jih je princeska komaj opazila. In vprašala je očeta, kaj naj pomeni vse to.

Tedaj ji je oče razložil, da vojščaki vsako noč prihajajo v njeno sobico prav zato, ker leži na tleh vse polno zobotrebcev. Ti vojščaki so pa takšne vrste, da nimajo lastnega orožja, čeprav si ga še tako želijo. In zobotrebci so kot nalašč, da jih uporabijo

za meče, zato tudi prihajajo vsako noč.

«Sinoči pa jih ni bilo na spregled», je nadaljeval oče, «kajti pri sebi sem imel pravi meč, tega pa so se vojščaki ustrašili».

Ko je to povedal, je princesko ostro pogledal v oči in jo vprašal, zakaj je v njeni sobici toliko zobotrebcev po tleh.

Princesko je od sramu zalila rdečica, vendar je priznala, da je zato toliko zobotrebcev v njeni sobici, ker je bila prelena, da bi jih pometala v smetišnico; raje jih je vtikala v rogoznico. Rekla je še, da se zelo kesa, in obljubila, da ne bo nikoli več tako lena.

Potem je pobrala vse zo-

botrebce; celo tiste je zbežala na dan, ki so tičali v najglobljih špranjah rogoznice.

Tisto noč vojščakov ni bilo, ker so njihovi majčkene meči izginili. Nikoli več ni bilo na spregled nadležnih vojščakov.

Princeska je kmalu ozdravila, saj ni bilo več hrupnih vojščakov, ki bi ji kratili spanec. Odtlej je zmeraj skrbela, da je bilo vse čedno po hiši, in oče je bil zares vesel, ko je hčerka vsak dan marljivo pometala po vrtu. Nikoli več ni pozabila nadležnih vojščakov in lahko verjame, da je posihmal vsah zobotrebcev vrgla naravnost v smetišnico.

(Japonska pravljica)

Ježek

Mati mesi kruh. Mali Janček vedno sili k njej, ker hoče tudi on mesiti.

— Beži no, ježek! pravi mati nejevoljna.

V tistem času pa so se godili čudeži bolj pogosto kakor dandanes. Tako se je zgodilo tudi ob tej priliki. Komaj mati reče sinu ježek, se deček res spremeni v ježka.

Jež pa nima mesta pri hiši. Zato je tudi ježek-Janček odšel v gozd, tam si je pod votlo hruško izkopal jamo in je v njej prebival sedem let.

Za tistim godzdom je bil grofovski grad. Zgodi se pa, da gre nekoč grof na lov in zabloudi v gozdu. Dolgo išče poti, a je ne najde. Slednjič ga zajame utrujenost in sede prav pod ježovo hruško, ježek-Janček pa si prične lepo živigati.

— Kaj pa ti, ježek? ga vpraša grof. Zakaj si tako vesel?

— Lahko sem vesel, mu odgovori ježek-Janček, ker dobro vem, da vi brez moje pomoči ne boste prišli iz tega gozda.

— Tako? Torej ti poznaš pot iz gozda?

— Do vašega gradu vas spremim, seveda, če mi dobro plačate, gospod grof.

— Kakšno plačilo pa zahtevaš?

— Eno svojo hčerko mi dajte.

Dolgo sta se pogajala, slednjič je moral grof le privoliti v tako plačilo, ker drugače ni mogel iz velikega gozda. Ježek mu pokaže pot prav do doma.

Drugi dan pa prižvižga Janček krič ježek-Janček pred grofov grad. Prišel je na oglede.

— Dobro jutro! Dobro jutro! kriči Janček-ježek pred gradom. Po plačilo sem prišel.

Dajte mi eno izmed svojih hčera.

Grof pa je bil svojim hčerkam že prej naročil, kaj naj napravijo, če pride ježek. Zato hitro zapro grajska vrata, odpro okna in opazujejo, kaj bo sedaj počel revček ježek.

Na grajskem dvorišču se je sprehajal velik petelin. Ježek-Janček to vidi in mu skoči-smuk na hrbet. Petelin se prestraši in zleti z ježikom vred na okno, pri katerem so stale grofove hčerke.

— Halo, gospodične grofičice, se oglasi zdaj ježek na oknu s korajznim glasom. Sedaj se pa le hitro odločite, katera me vzame za moža.

— Še grofa ne maram, pa bi vzela ježa! se oglasi najstarejša zaničljivo.

— Kralja čakam, reče druga in se smeje.

— Jaz pa te vzamem za moža zato, ker si rešil mojega očeta, pravi najmlajša.

Grof zapreže v najlepši voz iskre konje, hčerka nevesta sede na voz, vzame ženina Jančka-ježka na krilo in tako se odpeljejo k poroki. Komaj pa stopijo pred oltar, se je ježek-Janček strese in pri priči spremeni v prekrasnega mladeniča.

Sestri to vidita in črv zavisti se oglasi v njunih srcih.

— Premlada si še za ženitev, prepusti ga meni, pravi najstarejša najmlajši sestrici nevesti.

— Jaz ga vzamem. Saj ti si še otrok, pristavi druga.

Janček pa vesel objame svojo nevestico in pravi:

— Ti si me rešila ježeve kože. Tebe vzamem za ženo in nobene druge.

Ravno včeraj so končali veselo gostijo.

Miška s povesticami

Miška tekca povsod. Upa si k bogatinom v hišo in obišče celo največje siromake. Ponoči s svojimi svetlimi očki opreza za vsem, kar naskrivaj nastaja, in nobena zakladnica ni tako varna, do bi si miška ne znala izkupati poti vanjo in pogledati, kaj v njej hranijo.

Pred davnim, davnim časom je stkala otročička, povestico, iz vsega, kar je videla. In stkala jih je še in vsa ki je dala haljico drugačne barve: belo, rdečo, sinjo ali črno. Povestice so ji bile namesto otrok in živele so pri njej in so ji stregle, zakaj lastnih otrok ni imela.

Neki fant je vzel za ženo bogato, dela nevajeno dekle, povrh vsega tega pa se je še zaobljubil, da je nikoli ne bo udaril.

Toda nevestica sploh ni nič delala, pohajala je od hiše do hiše, spletkarila in opravljala podobne ničeve posle.

Mož se je ni dotaknil. Nekoga jutra pa, ko je odhajal na delo, je nagovoril mačko:

«Ukazujem ti, mačka, da boš, medtem ko bom zdoma, delala vse, kakor treba. Lepo pospravi hišo, za opoldne pripravi kosilo, in napredi vretno preje, če ne, te bom, ko se bom vrnil, namlatil, da boš pomnila svoj živ dan».

Mačka je predla na ognjišču in pohlevno poslušala naročilo. Žena pa si je sama zase mislila, da je mož najbrž izgubil pamet.

Rekla je:

«Mož, zakaj zapoveduješ take reči mački, saj vendar tega ne bo mogla narediti».

«More ali ne more, mi malo mar», je odvrnil mož, «saj nimam nikogar drugega, da bi mu zapovedal. Če tega ne bo storila, boš videla, da jo bom pretepel: jo bom, da bo joj!».

In je odšel na delo. Žena je jela spodbujati mačko:

«Delaj, mačka, drugače te bo moj mož pretepel».

Mačka pa ni delala. Žena je

spet šla pohajati, in ko se je vrnila, je mačka še zmeraj dremala, ogenj pa je ugasnil. Vnovič ji je rekla:

«Mačka, podpihni ogenj in delaj, sicer bo šiba pela!»

Mačka pa ni delala.

Gospodar je prišel domov, se ogledal po hiši in opazil, da je vse razmetano. Zgrabil je mačko, jo privezal ženi na rep in jo tepel, da je začela žena lepo prositi:

«Nikar ne tolči mačke, ni ona kriva, saj ne ume teh reči».

«Obljubiš, da boš ti vse storila namesto nje?» jo vpraša mož.

«Storila bom še več, kakor ji boš zapovedal, samo da ne boš tolkel ubožice», je zatrjevala žena.

Nevestica je pohitela k materi in ji potožila:

«Obljubila sem, da bom namesto mačke opravila vsako delo, samo da je ne bo tako neusmiljeno tolkel».

Oče pa je dejal:

«Kar si obljubila, moraš držati. Če ne boš, jo bo mačka spet jutri skupila».

In jo je poslal nazaj k možu.

Naslednjega dne je gospodar naročil mački, kaj bo morala storiti. Tudi tokrat mačka ni delala nič. Gospodar jo

je spet pošteno pretepel na hrbtu svoje žene.

Mlada žena se je zatekla domov, da bi se potožila, toda oče jo je takoj nagnal nazaj.

Tretjega dne je gospodar dal mački novo naročilo. Toda mačka ga do konca niti poslušati ni mogla, tako je bila preplašena. Niti tokrat se ni pritaknila dela. Vendar je sedaj vse namesto nje opravila mlada žena. Ni pozabila, kar je obljubila: zakurila je, prinesla vode, pripravila kosilo in pometla. Opravila je vse kar je bilo potrebno. Kar se je dogajalo z mačko, je namreč prizadevalo tudi njo: ko je mož tepel mačko, je ta zasedla kremplje ženi v hrbet in konec njegovega biča je udarjal preko mačke tudi po njenem hrbtu.

Ko se je mož vrnil, je bilo vse v najlepšem redu. Rekel je:

«Ne boj se, mačka, nič hudega ti ne bom storil».

Žena je z veseljem pogrnila mizo, postavila pred moža kosilo, najedla sta se oba in bila zadovoljna.

Odslej je bilo tako vsak dan: mačka ni bila več tepe-na, nevestica pa je postala gospodinja, da bi take zlepa ne našel.

(Madžarska pravljica)

Požrešni divji petelin

čelu ptičev odletel v tople kraje.

Divji petelin je še sedem dni luščil orehe. Osmi dan je vzdihnil in si otrl kljun ob perje.

«Že vidim, da vsega ne pojem. Precej bo ostalo vericam».

In je odletel na rob gozda.

«Kaj pa je to?».

Tu stoje cedre brez igel. Veje pregibajo gole vejice. Ptiči so, čakaje divjega petelina, poključale vse igle. Pod drevesom je belo, kakor bi zapadel sneg. Ptiči, čakaje na divjega petelina, so o-ben-j čistili svoje perje.

Divji petelin je vroče zajokal in zaškrtal:

«Sam samcat, zapuščen od vseh sem ostal v gozdu. Kako bom vzdržal čez zimo».

Od solz so se mu pordečile oči.

In kadar koli se od takrat

njegovi otroci, vnuki ali nečaki spomnijo, kako je moral divji petelin sam prezimovati v gozdu, vselej vroče zajokajo. Zato imajo vsi otroci, vnuki in nečaki divjega petelina obrvi rdeče kot žerjavica.

Kozla na brvi

Na dolgi, ozki brvi sta se srečala dva kozla.

«Umakni se!» je rekel eden.

«Ti se umakni!» se je zadržal drugi.

Ker ni hotel popustiti ne ta ne oni, sta se začela trkati in mikastiti, tako da sta nazadnje oba padla v vodo. V mrzli reki sta splavala vsak na svojo stran.

Gozd in sekire

Po poti skozi gozd je pripeljal voz. Bil je naložen s sekirami, ki so pravkar prišle iz kovačnice. Ko jih je zagledalo mlado drevje, ki je raslo ob kolovozu, se je razžalostilo, zašumelo z listjem in začelo šepetati.

«Kaj pa je!» jih je vprašala stara bukev, ki je rasla globlje v gozdu.

«Z nami je konec», je odgovorilo mlado drevje.

«Zakaj?»

«Zato, ker so v gozd prišle sekire».

«Poglejte, če je pri njih kaj lesa».

«Ni ga».

«Če ga ni, se nič ne bojte!» je rekla bukev. «Niti vejice ne bomo izgubili, dokler les ne postane zaveznik železa. A strašno bo, če bo gozd dal sekiram toporišča!».

Orel se je razjezil in na